

I Ur och Skur Skogsbackens plan mot diskriminering och kränkande behandling

Verksamhetsformer som omfattas av planen: Förskoleverksamhet

Läsår: 2017/2018

Grunduppgifter

Verksamhetsformer som omfattas av planen

Förskoleverksamhet

Ansvariga för planen

Förskolechef, likabehandlingsansvariga pedagoger, avdelningsansvariga och Wåga och Wiljas ledning

Vår vision

Wåga Wiljas förskolor ska vara mötesplatser för dialog och samtal kring ämnen som jämställdhet, demokrati, delaktighet och förskolans roll i samhället. Wåga Wilja ska vara en demokratisk organisation där alla barn, föräldrar och pedagoger har rättighet att uttrycka sina tankar, handlingar och åsikter. Umgängestonen ska präglas av lyhördhet och ömsesidig respekt. Ingen ska behöva utsättas för diskriminering, trakasserier eller krängningar. Som grund för arbetet har vi våra värdeord – det vi stävar efter som förskola:

- Subjekt – varje människa är en "unik person" som är i relation med sin omgivning, tillsammans med andra. Varje barn kommer till förskolan som en unik person. De kvalitéer och erfarenheter varje barn har ska få utvecklas och delas med andra under förskoletiden.
- Skillnad – olikhet berikar, att få möta andras tankar och teorier är nödvändigt för att vidga sina egna perspektiv. Pedagogerna ska skapa förutsättningar för möten mellan barnen, där olika tankar, erfarenheter och strategier får möjligheter att berika varandra. Pedagogerna kan då belysa skillnader och olikheter i mötet mellan barnen. Barnen får därmed möjlighet att omvärdera sitt eget sätt att tänka och handla och utveckla ett nyanserat sätt att se på omvärlden.
- Ömsesidigt beroende – delaktighet, där alla deltar utifrån sina villkor, erfarenheter och kvalitéer. Pedagogerna ska skapa förutsättningar till möten där ömsesidighet kan ske.
- Lärande som förändring – lärande är föränderligt och situationsbundet, det är beroende av sammanhanget. Lärande sker i processer och i upprepande, där erfarenheter blir till nya möjligheter och nya perspektiv. En förskolemiljö fri från kränkningar som präglas av mångfald och tolerans inför olikhet. En förskolemiljö där barn kan känna trygghet, trivsel och glädje att leka och lära tillsammans. Alla barn ska känna att de är viktiga i och för barngruppen. Barnen skall också känna lust att komma till förskolan varje dag.

Med I Ur och Skurs profil förtydligar vi förskolans mål med en naturprofil som: Utvecklar intresse för och kunskaper om naturen samt utvecklar en naturkänsla. Utvecklar kunskap om en hållbar livsstil. Utvecklar kunskap om och praktiskt handlande efter allemansrätten. Får stöd och stimulans i hela sin utveckling genom vistelse i naturen. Får möjlighet till rörelse och gemenskap på ett lustfyllt sätt i naturen. Får möjlighet utveckla grunden till ett livslångt intresse för friluftsliv.

Planen gäller från

2017-05-01

Planen gäller till

2018-04-30

Läsår

2017/2018

Barnens delaktighet

Genom att lyssna på, observera och dokumentera tar vi tillvara barnens tankar och idéer och involverar barnen

Samtal och diskussioner i samlingar

Dokumentationer- bilder som ges tillbaka till barnen och synliggörs tillsammans barn o pedagoger

Vårdnadshavarnas delaktighet

Genom:

diskussioner och samtal på föräldramöten

att besvara Järfälla Kommuns kvalitetsundersökning

avdelningarnas veckobrev och terminssammanfattningar

Personalens delaktighet

För att utvärdera och kartlägga riskområden och planerade åtgärder och insatser följs likabehandlingsplanen upp kontinuerlig under terminerna på arbetslagskonferenser.

Likabehandlingsplanen utvärderas också av alla pedagoger tillsammans på pedagogmöten. En grupp pedagoger utses för att upprätta en ny plan utifrån utvärderingar och kartläggning. Alla Pedagoger har ett eget ansvar att vara insatt i förskolans likabehandlingsplan och arbeta utifrån den

Förankring av planen

Barnen: Genom samlingar, samtal med enskilda barn och i grupp

Vårdnadshavare: på utvecklingssamtal, diskussioner i mindre grupper på föräldramötet och genom avdelningarnas dokumentationer, veckobrev och terminssammanfattningar

Pedagogerna: När likabehandlingsplanen är klar får alla pedagoger tillgång till den. Det är varje pedagogs skyldighet att läsa och ta till sig förskolans likabehandlingsplan och arbeta efter den. Utifrån planen formulerar arbetslagen pedagogiska ställningstaganden som de ska arbeta efter under året.

Utvärdering

Beskriv hur fjolårets plan har utvärderats

Pedagogernas tankar och synpunkter om sitt likabehandlingsarbete har diskuterats på arbetslagskonferenser och på pedagogmöten

Föräldrars tankar och synpunkter om förskolan likabehandlingsarbete fångas upp på föräldramöten och i utvecklingssamtal samt genom att de besvarar Järfälla Kommuns kvalitetsundersökning

Barnens tankar om likabehandlingsarbetet fångar pedagogerna upp i sina observationer av verksamheten, i samtal med enskilda barn och i grupp

Delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan

Förskolechef pedagoger, föräldrar, barn och Wåga och Wiljas ledning

Resultat av utvärderingen av fjolårets plan

I utvärderingen fann vi att några av åtgärderna fortfarande är aktuella att fortsätta arbeta med. Vi är medvetna om att vi måste arbeta aktivt med våra utemiljöer och inomhusmiljöer för att motverka risk för kränkande behandling.

I arbetet med de områden/platser utomhus som vi i kartläggningen tillsammans med barnen fann som riskområden för kränkningar behöver vi fortsätta vara aktiva pedagoger. När barngruppen förändras skapas hela tiden nya platser som kan upplevas mindre positiva av barnen

Under 2016 byggdes toaletter om med ingång från 2 avdelningar och dörr för möjlighet till avskildhet och toalett-ro har skapats.

Det kan förekomma puttningar och knuffningar i 1-2-årsgrupperna: Vi har arbetat aktivt genom att bland annat dela barnen i mindre grupper vid in och utgångar samt i hallen för att minska trängsel.

Vi tänker på att sätta ihop olika grupper och konstellationer så att alla barn ska få möjlighet att komma till tals och bli lyssnade till. Genom att t ex vara bärare av tidigare aktiviteter får alla barn vara i huvudfokus och uppleva sig som viktig och vara den som får berätta och delge de andra barnen.

Barns olika uttryck om vem som får vara med eller vad som är fint/fult är något som vi hela tiden arbetar aktivt med genom att t ex samtala kring uttryck vi snappar upp, samtala om hur man känner, hur man kan göra istället när man tycker olika.

Årets plan ska utvärderas senast

2018-04-30

Beskriv hur årets plan ska utvärderas

Varje avdelnings arbete följs upp och dokumenteras kontinuerligt på varje arbetslags månadskonferens. De äldre barnen involveras i utvärderingen av likabehandlingsarbetet genom samtal om det i mindre samlingar och i dagliga samtal. Föräldrarna involveras i utvärderingen av likabehandlingsarbetet genom att pedagoger delger främjande och förebyggande insatser, samtal

och diskussioner på föräldramöten och i utvecklingssamtal och i de dagliga samtalen vid hämtning och lämning.

Varje avdelning följer upp sitt likabehandlingsarbete på mitt-terminsdagen för att se att vi arbetar efter planen. På vårterminen på pedagogmöte där vi delar erfarenheter, summerar och utvärderar tillsammans

Ansvarig för att årets plan utvärderas

förskolechef , avdelningsansvariga , pedagoger och Wåga och Wiljas ledning

Främjande insatser

Namn

Trygga alla platser på förskolan

Områden som berörs av insatsen

Kränkande behandling, Kön, Etnisk tillhörighet, Funktionsnedsättning och Ålder

Mål och uppföljning

Målet är att vi pedagoger ska finnas nära barnen på de platser som vi uppmärksammat att det finns risk att barn kränker varandra.

Vi ska följa upp detta genom dagliga samtal med varandra och kontinuerligt under terminen på t ex. arbetslagskonferenserna, ALK, en gång i månaden. På mitt-terminskonferensen och på utvecklingssamtal och föräldramöten med våra familjer

Insats

Ett aktivt arbetsätt där pedagogerna planerar och tänker utifrån säkerhet och närvaro med barnen under utevistelsen är förutsättningen för detta. Vi delar och organiserar barngruppen och oss pedagoger. Vi planerar förflyttningar/övergångar med barnen så att det ska kännas tryggt för alla.

Det kan till exempel vara stationer ute där verksamhet pågår tillsammans med utsedd pedagog. Någon/några pedagoger är "vandrare", dvs rör sig över gårdens alla olika platser. Barnen blir delaktiga genom att vara med och välja var de vill leka, upptäcka och utforska på gården.

Miljöerna ute och inne anpassas efter åldersgruppen för att ge utmaning och stimulera till lärande utifrån åldern. Samlingar, aktiviteter, stunder, rum och platser för möten mellan olika åldersgrupper ger barnen möjlighet att lära av varandra.

Vi uppmuntrar de äldre barnen att vara förebilder och visa på för de yngre hur och vad som finns att göra.

Ansvarig

Likabehandlingsansvariga pedagoger, avdelningsansvariga pedagoger

Datum när det ska vara klart

2018-04-30

Namn

Främja likabehandling för kön, könsidentitet, sexuell läggning och könsuttryck

Områden som berörs av insatsen

Kön, Könsidentitet eller könsuttryck och Sexuell läggning

Mål och uppföljning

Barnen har rätt att få vara den unika person de är oavsett kön, samt skapa sig en positiv självbild och respekt för varandras olikheter.

Förskolans pedagogiska miljöer ska innehålla ett rikt material där barn kan välja vad de vill göra oavsett kön. Ingen ska uteslutas ur lek och/eller aktivitet på köns-likarättigheter.

Insats

I mötet med varje individ ska pedagogen inta ett öppensinnat förhållningssätt inför människan oavsett kön. Alla har rätt att klä sig hur dem vill och ha vilka könsuttryck man vill, utan att riskera nedlåtande kommentarer.

Lättillgängligt material utifrån de berörda diskrimineringsgrunderna exempelvis litteratur och relevant lekmaterial.

Ett medvetet förhållningssätt i den pedagogiska miljön så att inga hörnor blir könsuppdelade. Vi tillför/tar bort material vid behov

Vi är lyhörda inför barnens tankar och funderingar kring likheter/olikheter och uppmuntrar till samtal.

Vi erbjuder boksamtal och små forumteatrar där barnen får möjlighet att uttrycka och samtala om lika - olika.

Pedagogerna skall vara uppmärksamma på, möta upp och stödja barnens språkbruk och ageranden för att minimera risken för uteslutning på köns- eller med en kränkning.

Ansvarig

Likabehandlingsansvariga pedagoger, avdelningsansvariga pedagoger

Datum när det ska vara klart

2018-04-30

Namn

Barns rätt att möta andra kulturer och livsvillkor

Områden som berörs av insatsen

Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning

Vi vill att barnen ska få en ökad förståelse för olikheter och människors olika levnadssätt och livsvillkor. Vårt mål är att skapa förutsättningar för detta och motverka fördomar. Detta följer vi upp kontinuerligt under terminens gång på t.ex. arbetslagskonferensen, ALK en gång i månaden och mitt-terminskonferensen.

Insats

Vi ska ta vara på barns erfarenheter, nyfikenhet och stimulera intresset för andra kulturer, traditioner, levnadssätt och livsvillkor.

Ge barnen nya erfarenheter genom att tillföra material som t.ex. böcker, bilder, musik och utklädningsmaterial från olika kulturer.

För att vi ska kunna göra oss nyfikna för varandras olikheter ska barnen mötas kring erfarenheter och åsikter. Vi ska kartlägga pedagoggruppens, barngruppens och familjers olika ursprung, religion och traditioner.

Vi ska fortsätta köpa och använda oss av den Mångkulturella kalendern för att uppmärksamma traditioner och högtider från andra länder och kulturer. Varje avdelning tar ansvar för vilka kulturer som råder i gruppen som de vill fördjupa sig mer i. Det kan t.ex. vara att ta reda på hur många olika sätt det finns att fira jul och fredagsmys på.

Vi ska ta vara på kunskapen från modersmållärare som är knutna till förskolan.

Ansvarig

Likabehandlingsansvariga pedagoger, avdelningsansvariga pedagoger

Datum när det ska vara klart

2018-04-30

Namn

Förskolans tillgänglighet för alla barn utifrån den fysiska och sociala miljön

Områden som berörs av insatsen

Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning

Målet är att alla barn ska kunna ta sig fram och vistas i förskolans lokaler på ett lättillgängligt sätt. Vi ska arbeta utifrån att alla ska känna sig välkomna och bli bemötta på ett trevligt sätt. Vi ska även dela oss i mindre grupper för att alla barn ska ha rätt till god ljudmiljö och möjlighet att komma till tals. Materialet ska vara placerat så att det är tillgängligt för alla. Även det material som inte står framme ska vara synligt genom bilder.

Alla barn skall erbjudas möjlighet att röra sig mellan gårdens olika platser och erbjudas tillfällen att utforska naturen i vår närmiljö regelbundet. Gården skall erbjuda utmaningar utifrån varje barns utveckling och lärande.

Vi ska följa upp detta genom dagliga samtal med varandra och kontinuerligt under terminen på t ex arbetslagskonferenser, ALK, en gång i månaden, på mitt-terminskonferenser och på utvecklingssamtalen med familjerna och på föräldramöten samt följas upp av Wåga & Wiljas ledningsgrupp

Insats

Vi ska se till att våra miljöer är lättframkomliga och lättillgängliga. Att kunna ta sig in och ut från toalett/skötrum, hallar, matsal, avdelningar, ateljé samt att lätt kunna ta sig in och ut på gården genom att inte placera möbler och andra hinder i vägen.

Pedagogerna ska erbjuda platser på gården och i vår närmiljö dit alla kan ta sig, väl avvägt utifrån ålder och enskilda förutsättningar.

Pedagogerna skall aktivt iordningställa utematerial tillsammans med barnen för att öka tillgängligheten.

För att alla ska känna sig välkomna ska vi se till att alla blir sedda, få rätt att göra sin röst/åsikt hörd. Detta genom samtal och reflektioner i alla olika situationer under dagen. Vi ska uppmuntra till att se och stödja varandra, både barn och vuxna, alla barn, allas ansvar. Vi förstärker det verbala språket med både tecken och bilder/symboler för att alla ska kunna förstå och få möjlighet att förmedla sig i den dagliga verksamheten

Ansvarig

Alla pedagoger på förskolan, förskolechefen och Wåga & Wiljas ledning

Datum när det ska vara klart

2018-04-30

Kartläggning

Kartläggningsmetoder

Reflektion i pedagogiska samtal, Pedagogmöten och under arbetslagskonferenser 1 gång/mån. Observationer och dokumentationer av verksamheten. Samtal med barnen enskilt och i grupp.

Utvecklingssamtal med familjerna, föräldramöten. Familjer får besvara kommunens kvalitetsundersökning.

Samtal med familjerna vid hämtning och lämning

Områden som berörs i kartläggningen

Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Hur barn och föräldrar har involverats i kartläggningen

I samlings och i samtal enskilt med barnen dagligen. På föräldramöte, i utvecklingssamtal och i den dagliga kontakten fångar pedagogerna det som föräldrarna observerar i vår miljö, hur barnen interagerar med varandra angående likabehandling. Föräldrarna har svarat på en kvalitetsundersökning med frågor om bland annat trivsel och trygghet på förskolan

Hur personalen har involverats i kartläggningen

I det dagliga arbetet pedagoger emellan. Diskussioner på pedagogmöten där varje avdelning tänker särskilt kring sina risker och dokumenterar dessa. I pedagogmöten, arbetslagskonferenser ALK lyfts likabehandlingsfrågor vid varje tillfälle och avdelningarna formulerar pedagogiska ställningstaganden utifrån observationer och dokumentationer

Resultat och analys

Knuffningar, puttningar och bitningar kan upplevas kränkande i ett och två-årsgruppen. Detta är ständigt aktuellt att ha fokus på

Vi organiserar oss och barnen i mindre grupper vid t ex övergångar och förflyttningar, i aktiviteter och in och utgång i tex hallen.

Vi ser att det finns vissa områden på gården som är mindre lätta att ha uppsikt över t ex bakom Fjällfinas kåta, lekstugan, bakom leksaksförrådet vid rutschkanan, vid grinden och bakom vagnsförrådet.

Vi pedagoger rör oss på de platser som vi observerat som riskområden där saker ofta händer. För att barn och föräldrar som kommer till förskolan ska känna sig välkomna är det viktigt att en pedagog arbetar aktivt kring grinden med välkommandet.

Toaletterna är ombyggda och det har skapat tryggare toasituationer. Pedagog finns närvarande vid toaletterna.

Vi behöver bli bättre på att uppmärksamma om det finns barn som inte hittar något att göra och erbjuda utmaningar för att förhindra att de rör sig över gården och stör andra barns lek eller bara går med en vuxen i handen istället för att komma i lek

Pedagogerna introducerar material/hörnor för att hjälpa barnen att komma i aktivitet och tryggt fokusera på lärandet.

Samtala och reflektera regler/konflikter med barnen genom t ex boksamtal och forumteatrar. Detta skall ske genom pedagoger som är aktivt närvarande.

Förebyggande åtgärder

Namn

Förebyggande åtgärder mot kränkningar

Områden som berörs av åtgärden

Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder

Mål och uppföljning

Att alla barn ska känna sig trygga, sedda och delaktiga. Barnen har rättighet att få utveckla förståelse och respekt för olikheter.

Alla föräldrar ska känna sig välkomna, sedda och lyssnade på

Uppföljning: Varje avdelnings arbete följs upp och dokumenteras kontinuerligt varje månad på pedagogmöten, arbetslagskonferenser, på mitt-terminsdagen. Med familjerna på föräldramöte varje termin och vid utvecklingssamtal och föräldramöten.

Åtgärd

Vi har en nerskriven rutin för trygg utevistelse för att säkerställa trygg och säker förskola.

För att upprätthålla en hållbar och trygg struktur vid de situationer som vi har kartlagt att det finns risk för knuffningar, bitningar, t ex i övergångar mellan aktiviteter och rutiner planerar vi noga för att bland annat dela upp barnen i mindre grupper.

Vid pedagogfrånvaro tänker vi på att låna barn över avdelningarna i ett mentorskap eller låna ut kollegor och planerar för vilket material och aktiviteter vi kan erbjuda i dessa situationer.

De områden på gården som vi har kartlagt som riskområden för kränkningar behöver göras kända för alla pedagoger och alla måste ta ett delat ansvar för att minska risken att kränkande händelser uppstår.

Vi samtalar med barnen om hur det känns när en kompis säger något kränkande. Vi vill ge barnen verktyg att kunna säga vad man tycker och känner utan att såra sin kompis.

Alla barn skall bli respekterade då de säger stopp.

Vi vill uppmärksamma barnet på att se sin roll i det stora sammanhanget. Ex att det man inte tycker om att någon säger till mig ska man inte heller säga till någon annan.

Vi intar ett förhållningssätt som vi pedagoger visar på och belyser med goda exempel i tex. hur vi samtalar med varandra ,ger beröm och synliggör bra strategier som barnen kan låna ut till varandra. Detta skall ske i vardagliga situationer och särskilt i samlingar och möten mellan barnen.

Motivera åtgärd

I kartläggningen har vi sett att vissa situationer medförde risk för bitningar, knuffningar och konflikter. Därför ser vi vikten av att skapa tydlig struktur för vårt arbete vid dessa tillfällen.

Vi behöver bli bättre på att visa för barnen vad de kan ha tillgång till att göra utomhus och se till att det finns inbjudande och tillgängligt material för att barnen ska komma i sysselsättning och bli inspirerade. Vi ska tänka på miljön som den tredje pedagogen, tillgänglighet och att ge olika utmaningar för barnen.

Ansvarig

Likabehandlingsansvariga pedagoger, avdelningsansvariga

Datum när det ska vara klart

2018-04-30

Namn

Likvärdigt bemötande oavsett kön, könstillhörighet eller könsuttryck eller ålder

Områden som berörs av åtgärden

Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Funktionsnedsättning och Ålder

Mål och uppföljning

Alla barn ska känna sig inkluderade oavsett olikheter.

Uppföljning: Varje avdelnings arbete följs upp och dokumenteras kontinuerligt varje månad på arbetslagskonferenser, på mitt-terminsdagen. Med familjerna på föräldramöte varje termin och vid utvecklingssamtalen

Åtgärd

Vi lyfter och synliggör olikheter som en tillgång i samtal med barnen enskilt och i grupp. Vi uppmuntrar barnen att leka och prata på ett sätt som inte kränker andra. Vi pedagoger

sprider ut oss för att vara närvarande i kommunikation och barnens lek.

Motivera åtgärd

Vi har uppmärksammat att barnen kränker varandra på olika sätt, verbalt och genom kroppsspråk och genom att utesluta varandra i leken.

Ansvarig

Likabehandlingsansvariga pedagoger, avdelningsansvariga

Datum när det ska vara klart

2018-04-30

Namn

Trygga alla platser på förskolan

Områden som berörs av åtgärden

Kränkande behandling, Kön, Funktionsnedsättning och Ålder

Mål och uppföljning

Målet är att vi pedagoger ska finnas nära barnen på de platser som vi uppmärksammat att det finns risk för att barn kränker varandra.

Vi ska följa upp detta genom dagliga samtal med varandra och kontinuerligt under terminen på t ex. arbetslagskonferenserna, ALK en gång i månaden, på mitt-terminskonferensen och på utvecklingssamtalen med familjerna och på föräldramöten

Åtgärd

Ett aktivt arbetssätt där pedagogerna planerar och tänker utifrån säkerhet och närvaro med barnen under utevistelsen är en förutsättning för att trygga alla platser på gården.

Genom att dela och organisera barngruppen och oss pedagoger. Planera förflyttningar/övergångar med barnen så att det känns tryggt för alla.

Det kan till exempel vara stationer ute där verksamhet pågår tillsammans med utsedd pedagog. Någon/några pedagoger är "vandrare", d v s rör sig över gårdens alla olika platser.

Miljöerna ute och inne organiseras och anpassas efter åldersgruppen för att ge utmaningar och stimulera till barnens lärande utifrån åldern.

I våra samlingar, aktiviteter, miljöer, rum och platser för möten ges barnen möjlighet att lära av varandra.

Motivera åtgärd

Tydliga rutiner där alla vuxna vet vad de ska göra ökar tryggheten för barnen.

Inflytande och delaktighet där barnen på ett demokratiskt sätt påverkar sin förskoledag.

Vi avser att bli bättre på att skapa tillfällen att mötas över åldersgrupperna vilket gör att barnen lär känna varandra bättre. Känner man varandra minskar oron hos de yngre barnen för de äldre barnen.

Ansvarig

Likabehandlingsansvariga pedagoger, avdelningsansvariga pedagoger

Datum när det ska vara klart

2018-04-30

Rutiner för akuta situationer

Policy

På Wåga & Wiljas förskolor råder nolltolerans mot trakasserier och kränkande behandling. Varje misstanke om att så sker ska tas på största allvar

Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling

Personalen håller god uppsikt över alla platser där barnen leker, både inomhus och utomhus. Pedagogerna har ett barn-nära arbets- och förhållningssätt där de är i dialog och samspel med barnen. Det utgör en god grund för att medverka i och se barnens sociala relationer.

Personal som barn och föräldrar kan vända sig till

Det är förskolans ansvar att barn och föräldrar ska känna en självklarhet att kunna vända sig till sina avdelningspedagoger med tankar, upplevelser och iakttagelser. Självklart kan man även vända sig till förskolechefen.

Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av andra barn

När pedagogerna upptäcker eller får kännedom om att ett barn kan ha blivit utsatt för trakasserier eller annan kränkande behandling av andra barn ska de alltid: - ta tag i situationen på en gång. - underrätta förskolechefen. - boka samtalstid med involverade barns föräldrar. - fortlöpande observera berörda barn i barngruppen och om det är nödvändigt stoppa fortsatta trakasserier eller kränkande behandling. - pedagogerna och i vissa fall förskolechefen, har samtal med barnens föräldrar för att ta reda på och/eller berätta vad som hänt - i samförstånd med berörda föräldrar upprätta en handlingsplan för hur förskolan ska arbeta för att trakasserier eller kränkande behandling ska upphöra och barnen få möjlighet att bygga goda relationer till varandra.

Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av personal

När pedagogerna upptäcker eller får kännedom om att ett barn kan ha blivit utsatt för trakasserier eller annan kränkande behandling av någon i personalen ska de alltid: - underrätta förskolechefen på en gång. - Förskolechefen samtalar med berörd person i personalgruppen för att reda ut vad som hänt. - Förskolechefen samtalar med barnets föräldrar för att berätta vad som hänt och hur förskolan ska arbeta för att trakasserier eller kränkande behandling ska upphöra.

Rutiner för uppföljning

I varje handlingsplan ska det tydligt framgå när och av vilka personer åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Förskolechefen och pedagogerna ska inför varje revidering av likabehandlingsplanen utvärdera hur rutinerna fungerat i de fall man använd dem.

Rutiner för dokumentation

Avdelningsansvarig pedagog ansvarar för att skriva ner de åtgärder som ska genomföras i en handlingsplan. Handlingsplanen ska även undertecknas av ansvarig förskolechef.

Ansvarsförhållande

Förskolechef och avdelningsansvarig pedagog är ansvariga för att ett åtgärdande arbete påbörjas och följs upp. Avdelningsansvarig pedagog är alltid ansvarig för att handlingsplanen efterlevs. Olika avdelningspedagoger kan ha ansvar i relation till de barn som är berörda. Det förtydligas i handlingsplanen.

Wåga och Wiljas ledning